

באר התורה / הג"ר יעקב אשר פלדמן, מח"ס 'כתב משה' ושא"ס, ירושלים**פרשת מטות-מסעי -****"ויכתב משה את מוצאייהם למסעיהם"**

המסעות, שלא נכתבו ביום אחד אלא על זה הסדר שהתחיל משה לכתוב בפנקסו במצות המלך מיום שיצאו ממצרים על זה הדרך, יום שיצאו ממצרים כתב פסוק "ויסעו בני ישראל מרעמסס" וגו' (שם ה) ב' כתובים הבאים כאחד הכתובים לפנינו עד תיבת שפטים, וכשחנו בסוכות כתב פסוק "ויסעו וגו' ויחנו בסוכות" (שם ה). וכשנסעו מסוכות כתב "ויסעו מסוכות" (שם ו), וכשחנו באיתם כתב "ויחנו באיתם" (שם ו), וכן על זה הדרך היה כותב כל מסע בזמנו עד שהגיעו לערבות מואב.

ואחר כך אמר ה' אליו שיסדרם בתורה כדרך שהיו כתובים אצלו, והוא מה שאמר הכתוב "ויכתוב משה את מוצאייהם" פירוש יום שיצאו ממצרים והם ב' הכתובים מויסעו מרעמסס עד תיבת שפטים, ואמרו למסעיהם פירוש לסדר כל מסעיהם שנסעו מיום צאתם ממצרים עד סוף המסעות, ואמרו "על פי ה'" לומר שמכתב הראשון עצמו היה על פי ה', הוא אמר אליו שיהיה כותב והולך, ואמרו ואלה מסעיהם וגו' פירוש אלה הם המסעות האמורים שכתב משה למוצאייהם כל אחד בזמנו ובמקומו וזה העתקה², עכ"ל.

-ה-

חתם סופר (שם) בד"ה "ואלה מסעי בני ישראל וגו' ויכתוב משה את מוצאייהם למסעיהם על פי ה' ואלה מסעיהם למוצאייהם". לפי מה שהשריש מורי בהפלאה ז"ל דנסיעה מעצמם נקרא יציאה ועל פי ענן נקרא מסעי, וכתוב ביחזקאל (כ לה) שלעתיד לבוא יוציאים למדבר עמים והיינו זה המדבר בעצמה ואלה מסעות בעצמם ע"ש, והנה לשעבר הלכו אחרי ה' הענן תחלה וישראל אחריו, אבל לע"ל במהרה נהיי במדרגות אבותינו הקדושים שהלכו לפני ה' כדכתיב "אשר התהלכו אבותי לפניו" (ויחי מח טו) על כן מסעיהם של ענן על פי מוצאייהם של עצמם, "ויכתוב משה מוצאייהם של עצמם הי' עפ"י מסעיהם עפ"י ה' שקדם לפנייהם והם אחריו, אך אלה עתידין להיות מסעיהם למוצאייהם שישע עמוד הענן אחר ישראל ע"ד אשר התהלכו אבותי לפניו, עכ"ל. [תקפ"ט].

-ו-

בספר נפלאות חדשות (פרשת מסעי) בד"ה "ויכתוב משה את מוצאייהם למסעיהם על פי ה'" (שם לג ב), **הקשו המפרשים** מה ת"ל הלא כל התורה כולה כתב משה על פי ה', ולמה נאמר "ויכתוב משה" וכו'. **עוד מדקדקים** מתחלה נאמר מוצאייהם והדר מסעיהם, ואח"כ נאמר ואלה מסעיהם תחלה ואח"כ מוצאייהם.

והנה לפרש דבר זה ועוד כמה פסוקים בפרשת דברים (א כב) צריך אני להקדים הקדמה נפלאה מה שמצאתי בספר **מפעלות אלקים** (לרבי יואל בעל שם עמי נ אות רחצ, בשם ספר זבח פסח), ואע"פ שאאריך קצת אך יאירו עיניך בכמה דברים נפלאים.

וז"ל: מאמר פליאה ונפלאה מה שצוה הקדוש והטהור הרב המקובל מוהר"ר שמשון הי"ד בעל פי ספר קרנים וצוה לומר **בשעת מגפה ר"ל והוא זה:**

כד נטלו ישראל מרעמסס לא ידעו אי ינטלו לסוכות או לקהלתה או למוסרות ופקיד מדברנא דעמא דינטלון לאיתם, מאיתם לא ידעו אי ינטלו לפי החירות או לרימון פרץ או

"אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאתם ביד משה ואהרן: ויכתב משה את מוצאייהם למסעיהם על פי ה' ואלה מסעיהם למוצאייהם" ע"כ (מסעי לג א-ב).

-א-

בבעל הטורים (מסעי לג ב) מוצאייהם למסעיהם. ובתר הכי הפך וכתב מסעיהם למוצאייהם. לומר שהכל היה על פי ה' בין מסע ובין מוצא, עכ"ל.

ובספר **חומת אנך** (שם לג ב אות ג) ואלה מסעיהם למוצאייהם. רמז למסעות שחזרו לאחוריהם. הרב הגדול מהר"ר וידאל צרפתי ז"ל בפירושו כ"י, עכ"ל.

-ב-

"כי ענו ה' על המשכן יוםם ואש תהיה לילה בו לעיני כל בית ישראל בכל מסעיהם" ע"כ (פקודי מ לח).

ובפי' **רש"י** (שם) "לעני כל בית ישראל בכל מסעיהם", בכל מסע שהיו נוסעים היה הענן שוכן במקום אשר יחנו שם. **מקום חנייתו אף הוא קרוי מסע**, וכן "וילך למסעיו" (לך לך יג ג), וכן "אלה מסעיו" (מסעי לג א) **לפי שממקום החנייה חזרו ונסעו**, לכך נקראו כולן מסעות, עכ"ל.

-ג-

בשפתי כהן (מסעי) בד"ה (שם לג ב) "ויכתוב משה את מוצאייהם למסעיהם". **למה שתי פעמים מוצאייהם למסעיהם, ואחר כך אמר ואלה מסעיהם למוצאייהם. ועוד קודם אמר מוצאייהם למסעיהם ואחר כך הפך ואמר מסעיהם למוצאייהם.** אלא כשהיו ישראל במצרים ירדה השכינה וצבאותיה למצרים, וכשיצאו יצאה השכינה וצבאותיה שנאמר "יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים" (בא יב מא), לזה אמר "אשר יצאו מארץ מצרים לצבאותם" (מסעי לג א), למול צבאותם, צבא שאתם שהיא צבא השכינה. לזה אמר שתי פעמים מוצאייהם למסעיהם, אחת הוא על השכינה שהיא הוציאה אותם, שאילולי היא לא יצאו, אם כן היא מוציאה אותם למסעיהם, שעל ידה הם נוסעים שנאמר "ויסעו על פי ה'" (עי' בהעלתך ט יח), הנסיעה היא לישראל אבל בה אין שייך נסיעה וחנייה, זהו למסעיהם. מסעיהם למוצאייהם הוא על ישראל שהיתה נסיעתם למול השכינה, שכל מקום שהיה חונה שם הענן שם היו חונים (עי' בהעלתך ט יז), אם כן מסעיהם היה למול מוצאייהם, וכו' עכ"ל.

-ד-

"ויסעו מרעמסס בחדש הראשון בחמשה עשר יום לחדש הראשון ממחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים: ומצרים מקבצים את אשר הנה ה' בהם כל בכור ויבא להיהם עשה ה' שפטים" ע"כ (מסעי לג ג-ד).

אור החיים (מסעי לג ב) "ויכתוב משה את מוצאייהם" וגו'. **צריך לדעת מה מודיענו הכתוב במאמר זה, אם לומר שמה כתבם, הלא כל התורה משה כתבה והמסעות הכתובים בתורה מכלל התורה. עוד היה לו לומר ויכתוב משה את מסעיהם. עוד למה חזר לומר ואלה מסעיהם וגו' והלא כבר אמר אלה מסעי וגו'. עוד למה שינה בתחלה הקדים לומר למוצאייהם ואחר כך אמר למסעיהם, ואחר כך הקדים תיבת למסעיהם לתיבת למוצאייהם. ונראה שהכתוב נתכוון להודיענו סדר כתיבת**

¹ ולפי המבואר פסוקים ג-ד ויסעו מרעמסס בחדש הראשון בחמשה עשר יום וגו' כתבם משה בעודם במצרים ביום ט"ו לחדש. וצ"ע ממש"כ "ויביום הראשון מקרא קדש וביום השביעי מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכה לא יעשה בהם וגו'" (בא יב טז) ואיך כתבם משה הרי היה יו"ט. אמנם ע"י חזקוני (מסעי לג ג) ובתוספות יו"ט (פסחים פ"י מ"ה) שלא נצטוו במצרים על שבייתת יום טוב.

² בספר המקנה (קידושין לו ב) בתוד"ה ממחרת הפסח וכו' הקשה הר"ר אברהם אבן עזרא וכו'. כבר כתבנו בחידושי תורה (פנים יפות נח כב) כמה הוכחות דקודם מתן תורה הלילה הולך אחר היום כדכתיב "יום ולילה לא ישבותו" (נח כב) וכו'. ולפי מתורץ קושיא הראב"ע הנ"ל דכל מחרת

ח-

וע"פ הקדמה נפלאה הנ"ל יש לפרש הפסוק "ויכתוב משה את מוצאיהם" (מסעי לג ב) מאיזה עיר יצאו לידע ולהודיע להיכן יסעו כנ"ל שנסעו מחרדה בלי שום שאלה שהוא כנגד אות ר' אף שיש שני רשי"ן כבר היו ויצאו נגד ר' ראשון שהוא מדבר סין. וזה שנאמר "ויכתוב משה" כי אז היה צריך לכתוב מפי ה' כל מסע לידע האידך לנטות, ואח"כ כתיב להודיע לדורות "ואלה מסעיהם" שהוא מ"ב כנגד שם הנ"ל. גם על פי ה' גימטריא גבורה שהוא שם של גבורה כנודע, ובוזה השם הוציאו בלעו מפי שר המדבר כמ"ש המקובלים. ועוד תראה נפלאות בפרשת דברים (א כב) ודוק היטב.

ט-

ובנפלאות חדשות (דברים א כב) "וישיבו אותנו דבר את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים אשר נבוא אליהן", ודחקו המפרשים לפרש ואת הערים לכבוש תחלה כמ"ש רש"י ע"ש. אבל באמת אחר הקדמה נפלאה שכתבתי בפרשת מסעי דרך כבושה לפרש הפסוק פי' מספיק, רק זכור תזכור מ"ש לעיל מחצרות נטלו לרתמה בלי שאלה, מרתמה לא ידעו אי ינטלו לרמון פרץ או לעברונה או להרי העברים, כי שלשה ערים האלה הם נגד אות יו"ד, ע"כ נסתפקו כי יש לפנייהם ג' יודי"ן אות י' יכ"ש, או אות י' שם יג"ל, או אות י' שם צי"ת דו"ק בציור. והנה שלוח מרגלים היה מרתמה כמ"ש רש"י בפרשת מסעי (ג יח) על הפסוק "ויחננו ברתמה" על שם לשון הרע של מרגלים שנאמר "מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה" (תהלים קכג) ע"ש. ושם נסתפקו כנ"ל אי ינטלו וכו'. ע"כ כתיב "נשלחה אנשים לפנינו וישיבו לנו את הדרך ואת הערים", כי לו ידעו כנ"ל. וראה פלא כי מרומז פה "אשר נעלה ב"ה וא"ת הערי"ם אש"ר" ס"ת אותיות רתמ"ה שחננו שם ומשם נשתלחו כנ"ל. ותיבת הערי"ם ר"ת של ספיקות הערים שיש לילך הרי עברים עברונה רמון, וי' של הערי"ם כי מחמת אות י' היה להם הספק כנ"ל ודו"ק.

והנה בריש מס' קידושין כתבו תוספות ד"ה קשו קראי אהדדי דכתיב והודעת להם דרך לשון נקבה, וכתיב בדרך א' לשון זכר, אע"ג דמצינו כמה דברים לשון זכר ונקבה (כמ"ש החכם א"ע כל שאין בו רוח חיים זכרהו ונקבהו) וכנהה רבות. מיהו היכא דאיכא למדרש ולשוני משנין עכ"ל תוספות ע"ש. אף אני אומר לדרוש מ"ש כאן הדרך אשר נעלה בה לשון נקבה רומז על שם מ"ב שהוא שם של גבירה לשון נקבה כידוע למקובלים. וכן תיבת בה גימטריא ז' כי ז' שמות יש כאן כ"א של ששה אותיות עולה מ"ב, ובוזה מעלים ניצוצות מתוך הקליפות, וזהו לשון הכתוב אשר נעלה בה דייקא ודוק היטב.

י-

ובקונטרס שפת אמת (הנדפס בסוף ס' אמת ליעקב לר' יעקב ניניו נדפס בשנת תרי"ג, אות יג עמ' קכג) כתב **והנה שם** (בספר מראות אלוקים) **כתוב דנעלם ממנו טעמו של הק' מה בצע באמירה זו, ומה ענין זה לזה להיות סגולה קריאת המ"ב מסעות אלו להינצל מן המגפה, ולכאורה לפי הפשט ליכא שום רמז בזה:** ולעד"ן לומר לתת טעם כעיקר לזה, בהדק עוד דעל מה ועל מה סדרו מאמר זה בלשון תרגום, ולא תקנו לאומרם בלה"ק כמו שכתובים בתורה. אמנם יובן בהקדים מ"ש הרב הגדול מוהרי"א ז"ל בס"ה **נחל קדומים** בפרשה זו וז"ל: ונקרא מסעות על שם שהיו מסיעי"ן מסועי"ת ומבררין ניצוצות הקדושה בין בדרך הילוכם ובין בחנייתם⁵ והיו מוציאים לאור ניצוצי הקדושה. והמסעות הם מ"ב כנגד שם מ"ב, וכל שם מ"ב הוא להעלות ע"ב. וכן כתב רבנו ז"ל בכמה מקומות דאי

⁵ בנחל קדומים שם: והיו יושבים במסע זמן מה לפי שיעור ניצוצי הקדושה אשר שם, והכל במדה ובמשקל ככל אשר ישית יוצר בראשית אל דעות. ותיבות 'אלה מסעי' גימטריא גבורה שהיה צריך גבורה להוציא לאור ניצוצות הקדושה מהמדבר הגדול והנורא.

⁶ ז"ל שם: ונקדים מ"ש במשנת חסידים (אבות פ"ו מ"ו) כל האומר דבר בשם אומר מביא גאולה לעולם כו'. ואמרו רז"ל (ע"י נדה כה ב, פסחים קד ב) כי מלבד כי צריך לומר דבר בשם מי שאמרו, צריך ג"כ לומר בשם מי ששמע אותו הענין ממנו ר' פלוני בשם ר' פלוני. ובוזה יובן מ"ש בוזה פרשת ויחי (דף ר"ז ב) דר' יצחק שאל מרבי יהודה ג' דברים, והאי היא דכד תימא מילי דאורייתא ותדכר מאינון מילין דאנא הוה אמינא דתימא לון משמי

אפשר להיות שום עליית העולמות והבידורים אלא על ידי שם מ"ב הנזכר. עוד נקדים מה שכתב רבנו ז"ל בשער המצוות בכוונת התרגום שהתרגום הוא אחר שבקדושה והמקרא הוא הפנים ונודע דהקליפות נאחזות באחור, וכוונת הקריאה הוא כדי לברר שלא יתאחזו בקדושה. וכן כתב בשעה"כ בכוונת הקדיש דנתקן בלשון תרגום מטעם זה. עוד נקדים מה שכתב רבנו ז"ל בשעה"כ וה"ד הרמ"ח במס' תי' המגפה דחולי זה בא מבידורי ניצוצי הקדושה שלא נבררו כל הצורך ואלו הקליפות שלא נבררו הם המכים במגפה לאדם ב"מ יע"ש:

יב-

ומעתה מצינו טעם לשבח איך על ידי קריאת המ"ב מסעות יכולה היא שתגן אלף המג"ן לינצל מדבר וממגפה, והוא דמאחר דחולי זה בא מכח שלא הובררו ניצוצי הקדושה, אם כן על ידי קריאת המ"ב מסעות אלו שעל ידם עשו ישראל כמה בידורים, ועל ידי הקריאה מתעורר אותו הברור מחדש על דרך מה שכתב רבנו ז"ל בסה"כ בכוונות אל נקמות ה' שאנו אומרים בכל יום בזמירות דצריך לכוין לשאול נקמת יו"ד הרוגי מלוכה ועל ידי זה מתעורר אותו הברור שעשו היו"ד הרוגי מלוכה באותה שעה מחדש, כן על ידי קריאה זו של מ"ב מסעות מתעורר אותו הברור מחדש ומה גם על ידי כוונת השם מ"ב שהוא להעלות הברורים ועוד בה על ידי קריאת התרגום שגם הוא לברר נמצא דיש לנו תלת סמכי קשוט כדי לעשות הברור, וכיון דנעשה הברור ממילא רווחא דניצול מהמגפה כיון דהא בהא תליא, זה נלע"ד שהוא טעם נכון):

והילך הציור של שם מ"ב עם המ"ב מסעות:

- אנא - בכח - גדולת = רעמסס - סוכות - איתם:
- ימינך - תתיר - צרורה = פי החירות - מרה - אילים:
- קבל - רנת - עמך = ים סוף - מדבר סין - דפקה:
- שגבנו - טהרנו - נורא = אלוש - רפידים - מדבר סיני:
- נא - גבור - דורשי = קברות התאוה - תצרות - רתמה:
- יחודך - כבבת - שמרם = רמון פרץ - לבנה - רסה:
- ברכס - טהרם - רחמי = קהלתה - הר שפר - חרדה:
- צדקתך - תמיד - גמלם = מקהלות - תחת - תרח:
- חסיך - קדוש - ברוב = מתקה - חשמונה - מוסרות:
- טובך - נהל - עדתך = בני יעקן - הר הגדגד - יטבתה:
- יחיד - גאה - לעמך = עברונה - עציון גבר - קדש:
- פנה - זוכרי - קדושתך = הר ההר - צלמונה - פונן:
- שועתנו - קבל - ושמע = אובות - עיי העברים - דיבון גד:
- צעקתנו - יודע - תעלומות = עלמון דבלתימה - הרי העברים - ערבות מואב:

יב-

עוד כתב שם: ולמודע"י אני צריך איך בהיותי בעי"ת אזמיר יע"א מזה כמה שנים למעלה מעשר אני גיליתי להם רז זה של המ"ב מסעות יען שספר מפעלות אלקים (לרבי יואל בעל שם) אינו נמצא שם ואפילו אצלי לא היה ויגעתי להוציאו לאורה כנ"ל וכתבתי ב' וג' ונתתי לרבני העיר הי"ו, והן עתה ראיתי ספר קטן זה שמו עתרת החיים הנדפס מחדש להרב כמוהר"ח פלאג"י נר"ו שהדפיס אותם כלשון הזה אות באות תיבה בתיבה ולא הזכיר אותי, וכדי שלא יחשבו העולם שאני העתקתי אותו מספרו יען שהלשון הוא אחד, לכן באתי להודיע שהדבר הוא להפך וממני יצאו הדברים. ועיין להרב שדה הארץ (לר' אברהם מיוחס, ח"א דף קכז בד"ה א"י ויקחו) שכתב משם חז"ל דמלבד דצריך לומר הדבר בשם מי שאמרו צריך לומר גם כן בשם מי ששמע אותו ענין ממנו ויאמר פ' בשם פ' אמר וכו' יעש"ב⁶.

לתגובות בתא קולי: 2-152-6243666- ובפקס: 02-6259754

בגין לאדכרא שמי ע"כ. דקשה דוכי מי חשיד רבי יהודה עד"ז להתעטף בטלית שאינו שלו ח"ו, אלא דהכונה כמ"ש"ל דכיון דרבי יצחק ורבי יהודה היו תלמידים של התנא אלקי רשב"י והיו החברים אומרים זה לזה מה ששמע מרבו הוא לבדו, לכן צוה עליו לאמר כי מלבד החידושים שחידש רבי יצחק עצמו אלא גם אותם המימרות שהיה אומר בשם אחרים שיאמר אותם משמו שיזכיר שמו, וז"ש מאותן מילין דאנא הוה אמינא זה נלע"ד בכוונתו דברי הזוהר, והרב הר"י אלגאזי תירץ באופן אחר שכונת היא שיזכור ויתן דעתו על דבר זה לומר חידושי אחרים מותו, והשיבותי לו כי אין פשט דברי הזוהר כן רק כמ"ש אני לעיל, וכו' עכ"ל.